

JAN ENGELGARD

POLONIA RESTITUTA. O NIEPODLEGŁOŚĆ I GRANICE 1914–1921

POLONIA RESTITUTA.
THE STRUGGLE FOR INDEPENDENCE AND BORDERS 1914 - 1921

W pierwotnej wersji wystawa funkcjonowała od 2007 roku aż do rozpoczęcia remontu siedziby głównej w 2018 roku. Na czas renowacji została przeniesiona do Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, gdzie była eksponowana do 10 listopada 2019 roku. Trwały w tym czasie prace nad jej nową wersją. Autorką scenariusza wystawy jest dr Jolanta Niklewska.

O idei wystawy pisała tak:

„U progu wojny światowej w 1914 roku istniał dość szeroki wachlarz stronnictw politycznych reprezentujących zarówno opcję niepodległościową, jak i tendencje do unifikacji z Rosją wyzwoloną w drodze rewolucji z ustrojowego

In its original version, the exhibition was open from 2007 until the beginning of the renovation of the principal establishment in 2018. For the duration of the renovation, it was transferred to the Museum of Romanticism in Opinogóra, where it was on display until 10 November 2019. In parallel, works have been under way on its new version. The script for the exhibition was authored by Dr Jolanta Niklewska.

Here is what she wrote about the idea of the exhibition:

“On the eve of the World War of 1914, there was a fairly broad array of political parties representing both the independence faction and those opting for unification with

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszynska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914-1921”. Photography Justyna Wyszynska

samodzierżawia i kapitalistycznego systemu gospodarki.

Program niepodległościowy głosiła od końca XIX w. Liga Narodowa oraz jej partyjna agenda: Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne z Romanem Dmowskim na czele. Ich program przewidywał restytucję Polski niepodległej w oparciu o sojusz z Rosją i popierającymi ją mocarstwami zachodnimi. W ich

Russia liberated by the revolution from the Tsarist autocracy and capitalist economy systems.

The independence manifesto has been campaigned for since the end of the 19th century by the Polish National League as well as its party agenda: the National-Democratic Party led by Roman Dmowski. It provided for the restitution of independent Poland based on an alliance

koncepcji w granicach przyszłego państwa miały znaleźć się prócz ziem zaboru niemieckiego także Pomorze Gdańskie i Śląsk – funkcjonujące w świadomości zachodnich polityków jako tereny etnicznie niemieckie.

Opcję niepodległościową reprezentowała również Polska Partia Socjalistyczna stanowiąca polityczne zaplecze dla Józefa Piłsudskiego, który głównego wroga niepodległości Polski upatrywał w Rosji i w związku z tym swoje rachuby polityczne oparł na taktycznym sojuszu z Niemcami i Austro-Węgrami.

Dalsze dzieje zmagañ o niepodległe państwo polskie przebiegały pod znakiem rywalizacji obu opcji, ale też obu wybitnych mężów stanu: Dmowskiego i Piłsudskiego. Dziełem Dmowskiego było postawienie po latach sprawy polskiej na arenie międzynarodowej, a także wynegocjowanie jak najkorzystniejszych warunków restytucji państwa polskiego w traktacie wersalskim. Polska Organizacja Wojskowa i Legiony zorganizowane dzięki energii Piłsudskiego tworzyły w kraju fakty dokonane przeganiając zaborców jeszcze przed ustaleniami Konferencji Pokojowej.

with Russia with the support of the Western powers. They envisaged the future state to include, apart from the lands of the German partition, Pomerelia and Silesia, which were perceived by Western politicians as ethnically German.

The independence faction was also represented by the Polish Socialist Party, the political backdrop for Józef Piłsudski, who recognising Russia as the major enemy of Polish independence, founded his political calculations on a tactical alliance with Germany and Austria-Hungary.

The staple of the later endeavours for an independent Polish state was an antagonism between the two factions and of the two eminent statesmen, namely Dmowski and Piłsudski. Dmowski achieved to bring the Polish issue on the international arena following many years of attempts, and to negotiate optimal conditions for the restitution of the Polish state in the Treaty of Versailles. The Polish Military Organisation and the Legions organised following the initiative driven by Piłsudski changed the reality in the country, so that the occupiers had to flee even before the arrangements Peace Conference came into force.

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszynska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914–1921”. Photography Justyna Wyszynska

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszyńska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914–1921”. Photography Justyna Wyszyńska

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszyńska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914–1921”. Photography Justyna Wyszyńska

Koniec wojny i nominalne powstanie niepodległej Polski było dopiero początkiem drogi do utrwalenia jej niepodległości i ustalenia korzystnych granic”.

Na wystawie, która otrzymała nową aranżację plastyczną – widz będzie mógł prześledzić wszystkie etapy walki o niepodległość w ujęciu chronologicznym, a także zapoznać się z działalnością głównych

The end of the war and the official establishment of independent Poland only paved the road to the consolidation of its independence and establishment of satisfactory borders”.

At the exhibition, which has been artistically rearranged, visitors will have the opportunity to witness all the stages of the struggle for independence in chronological order

polskich obozów politycznych. Duża część obiektów prezentowanych na wystawie była już ekspozowana w latach 2007-2018. Przede wszystkim zobaczyć będzie można, w części wprowadzającej, kolekcję obrazów wybitnych polskich malarzy – Jacka Malczewskiego, Antoniego Kozakiewicza, Ludomira Benedyktowicza, Franciszka Streitta, Maksymiliana Gierymskiego i Jana Styki. Wszystkie pochodzą ze zbiorów Muzeum Niepodległości.

W podświetlonych gablotach zobaczyć będzie można bogatą kolekcję biżuterii patriotycznej oraz odznak, medali i plakiet związanych z tematem wystawy. Zwracają uwagę oznaki formacji wojskowych – począwszy od orzełków strzeleckich i legionowych, odznak Legionu Puławskiego walczącego po stronie rosyjskiej, odznak Polskiej Organizacji Wojskowej, jednostek polskich na Wschodzie, w tym I Korpusu Polskiego, II Korpusu Polskiego, oddziału polskiego w Murmańsku, a także Armii Polskiej we Francji (tzw. Błękitnej). Z okresu 1918-1921, czyli walki o granice, pochodzą unikatowe odznaki polskich formacji walczących we Lwowie – w tym odznaka honorowa „Orląt Lwowskich”, czy odznaka

and get to know the doings of the major Polish political camps. Many exhibits have already on display between 2007 and 2018. First of all, the introductory section is to feature a collection of paintings by outstanding Polish painters, such as Jacek Malczewski, Antoni Kozakiewicz, Ludomir Benedyktowicz, Franciszek Streitt, Maksymilian Gierymski and Jan Styka. They all come from the collections of the Museum of Independence.

The illuminated display cases will host a vast collection of patriotic jewellery as well as badges, medals and rectangular badges associated with the theme of the exhibition. Notably, these include emblems of military formations, from minute eagles of rifle and legion divisions and badges of the Puławy Legion fighting on the Russian side, badges of the Polish Military Organisation, Polish troops in the East, including the First Polish Corps, the Second Polish Corps, the Polish unit in Murmansk, as well as the Polish Army in France, aka the Blue Army. The 1918-1921 period of the struggle for the borders features unique badges of Polish formations fighting in Lviv, including the badge of honour “The Eaglets

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszynska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914–1921”. Photography Justyna Wyszynska

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszynska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914–1921”. Photography Justyna Wyszynska

Fragment nowej wystawy „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Fotografia Justyna Wyszynska

Fragment of the new exhibition “Polonia Restituta. For independence and borders 1914–1921”. Photography Justyna Wyszynska

pamiątkowa Miejskiej Straży Obywatelskiej we Lwowie. Ponadto cennym uzupełnieniem tego zbioru są popiersia, plakietki i medale z wizerunkami polskich polityków i wojskowych z okresu walki o niepodległość; Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfatego, Ignacego Jana Paderewskiego i Ignacego Daszyńskiego. W centralnej części

of Lviv” or the memorial badge of the Lviv City Civic Guard. The collection further comprises busts, rectangular badges and medals depicting Polish politicians and military officers from the period of the struggle for independence, such as Józef Piłsudski, Józef Haller, Roman Dmowski, Wojciech Korfanty, Ignacy Jan Paderewski and Ignacy Daszyński. The central part of the

w obszernej gablocie zgromadzono cenny zbiór broni (szable, bagnety, karabiny, rewolwery), mundurów oraz wyposażenia wojskowego polskich formacji walczących od 1914 roku.

Bardzo ważną częścią wystawy są pozyskane przez Muzeum Niepodległości pamiątki i dokumenty dotyczące konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 roku. Na ich prezentację została przeznaczona jedna z sal. Możemy zobaczyć rękopis memoriału Romana Dmowskiego ws. polskiej granicy zachodniej z lutego 1919 roku, pisany odręcznie w języku francuskim, mapy z postulowanymi przez polską delegację granicami, paszporty dyplomatyczne Romana Dmowskiego i przepustki upoważniające do wejścia do Sali Lustrzanej Pałacu w Wersalu na podpisanie traktatu pokojowego.

Na uwagę zasługują także liczne dokumenty, odezwy i plakaty z okresu 1914-1921, w tym odezwa Wielkiego księcia Mikołaja do Polaków z 1914 roku, rosyjska mapa przyszłej Europy z 1914, odezwa cesarzy Niemiec i Austro-Węgier, odezwa Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej (rząd Ignacego Daszyńskiego), odezwa premiera

large showcase treasures a valuable collection of weapons (sabres, bayonets, rifles, and revolvers), uniforms and military equipment of Polish troops fighting since 1914.

A very important part of the exhibition is represented by memorabilia and documents secured by the Museum of Independence that relate to the peace conference in Paris in 1919. These are displayed in a separate room. There is a manuscript of Roman Dmowski's memorial on the Polish western border dated February 1919, handwritten in French, maps with the borders proposed by the Polish delegation, diplomatic passports of Roman Dmowski and passes authorising access to the Mirror Room of the Palace of Versailles for the signing of the peace treaty, to name but a few.

Apart from these, there are also various documents, public appeals and posters from the 1914-1921 period, including an appeal of Grand Duke Nicholas to Poles dated 1914, a Russian map of future Europe dated 1914, an appeal of the Emperors of Germany and Austria-Hungary, an appeal of the Provisional Government of the Polish Republic (led by Ignacy Daszyński), an appeal of

Wincentego Witosa do mieszkańców Warszawy z 6 sierpnia 1920 roku, a także liczne plakaty propagandowe (polskie i niemieckie) z okresu plebiscytu na Śląsku i na Warmii i Mazurach.

Zwiedzający pragnący zapoznać się z większą ilością materiału ikonograficznego będzie miał do dyspozycji sześć kiosków multimedialnych, gdzie w porządku chronologicznym umieszczono kilkadziesiąt zdjęć i skanów dokumentów. Materiał ten jest dostępny w języku polskim i angielskim.

Prime Minister Wincenty Witos to the citizens of Warsaw dated 6 August 1920, as well as numerous propaganda posters (Polish and German) from the period of the plebiscite in Silesia and Warmia and Mazury.

Those who seek to see more iconographic materials will have six multimedia kiosks at their disposal, with several hundred chronologically arranged photographs and document scans available. The material is available in Polish and English.

Autor wystawy | Exhibition author

Jolanta Niklewska

Kurator | Curator

Jan Engelgard

Projekt plastyczny | Exhibition design

Alicja Ilgiewicz

Aranżacja wystawy | Arranging the exhibition

WYSTAWIENICTWO SŁAWOMIR POWĄŻKA

ul. Kleberga 16, 05-071 Sulejówek

„Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/
Radziwiłłów do nowych funkcji kultu-
ralnych i edukacyjnych, w tym dla osób
niepełnosprawnych”

“Adaptation of the Przebendowski/Ra-
dziwiłł Palace to include novel cultural
and educational functions, including for
the needs of people with disabilities”

MAGDALENA PRZYBYLSKA

PODSUMOWANIE MODERNIZACJI

SUMMARY OF THE UPGRADE

Przedmiotem inwestycji było przeprowadzenie w siedzibie głównej Muzeum Niepodległości kompleksowego remontu z elementami konserwacji, przebudowa oraz nadanie obiektowi nowoczesnych funkcji w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej do szerokich grup odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami. Nastąpiła wymiana wszystkich instalacji, kapitalny remont dachu, remont elewacji z przywróceniem kolorystyki ustalonej na podstawie badań stratygraficznych oraz poprawa funkcjonalności wewnątrz, zwiększenie powierzchni na działalność edukacyjną i wystawienniczą oraz nadanie terenowi wokół pałacu funkcji rekreacyjnych.

The project involved a comprehensive renovation in the main establishment of the Museum of Independence including restoration, reconstruction and conversion of the building to integrate modern functions so that it could offer attractive cultural and educational activities targeted at a wide audience, including people with disabilities. All installations have been replaced, the roof has been completely renovated as was the façade, with the latter involving restoration of the colours identified based on stratigraphic studies. Also, the functionality of the interiors has been improved, the area for educational and exhibition activities increased, while the grounds surrounding the palace

W ramach inwestycji zmodernizowana została wystawa stała „Polonia Restituta. O niepodległość i granice” oraz odtworzono wystawę „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu”. Zrealizowano dwie nowe ekspozycje stałe. Jedną z nich, „Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości”, przypomina polskie dziedzictwo kulturowe na dawnych Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej. Drugą, „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”, ukazuje bogate dzieje miejsca. Zrealizowane w ramach projektu ekspozycje wyposażone zostały w sprzęt multimedialny z prezentacjami multimedialnymi. Dodatkowo zakupione zostały audio przewodniki, które są wsparciem merytorycznym dla zwiedzających obcojęzycznych, jak i dla osób z niepełnosprawnościami.

Piękny charakter wnętrza podkreśliła duża, jasna, reprezentacyjna sala z wyjściem do ogrodu, która zaaranżowana została w miejscu dawnej sali kinowej. Błasku nadały również, poddane gruntownej konserwacji, piękne marmurowe posadzki. W salach wystawienniczych oraz głównych holach zawisły bogato zdobione żyrandole.

were converted to have recreational functions.

The project included a reorganisation of the permanent exhibition named “Polonia Restituta. The struggle for independence and borders”, and the reconstruction of the “White Eagle across centuries. A symbol of rulers, state and nation” exhibition. Two new permanent exhibitions have been prepared. One of them “Borderlands and Infinity in the collections of the Museum of Independence” presents Polish cultural heritage in the former Eastern Borderlands of the Republic of Poland. The other one named “History of the Przebendowski/Radziwiłł Palace” showcases the fascinating history of the venue. The expositions completed under the project have been provided with multimedia equipment including multimedia presentations. Moreover, audio guides have been purchased, which are a substantial support both for foreign-language visitors and for people with disabilities.

The beauty of the interior was further showcased by a large, bright, representative room with an exit to the garden, which was arranged to replace the former cinema hall.

Ważnym elementem projektu było pogłębienie i adaptacja piwnic, do których prowadzą dwie jedno-biegowe, półkoliste klatki schodowe, ujmujące po bokach eliptyczny korpus pałacu. Podczas pogłębienia podziemia odkryto fragmenty muru ceglanego stanowiącego oryginalny fundament pałacu. Pozostawiona w surowym stanie ściana stanowi walor estetyczny, ale również ukazuje XVIII-wieczną technikę budowy ścian fundamentowych, polegającą na przeplataniu warstw cegły z otoczką granitowym. Fragmenty nieregularnych ścian z odpowiednio dobranym oświetleniem tworzą niezwykle klimatyczny nastrój.

Prace remontowe obejmowały również teren wokół pałacu. Zmieniony został przebieg prawej alei bocznej, co doprowadziło do bardziej estetycznego, symetrycznego układu terenu. Wykonane zostały nowe chodniki z płyt i kostki granitowej. Do Pałacu prowadzi aleja główna wzdłuż której ustawione zostały cztery postumenty z rzeźbami prezentującymi sylwetki działaczy ruchów niepodległościowych. Przed pałacem powstała również strefa wypoczynkowa, na którą składają się ustawione wzdłuż alei

The new splendour became complete with exquisite marble floors, which have also been thoroughly renovated. Richly decorated chandeliers now hang in the exhibition and main halls.

An important part of the project involved the deepening and adaptation of the basements and cellars, which can be accessed by two one-flight semi-circular staircases, embracing the elliptical body of the palace on its sides. Underground works revealed fragments of a brick wall, the original foundation of the palace. The wall, which was preserved as found, is not only an aesthetic value in itself, but also illustrates the 18th century technique of building foundation walls, consisting in interlacing layers of brick with granite pebbles. Sections of irregular walls with adequately selected lighting make for a truly unique ambience.

The renovation works also included the grounds surrounding the palace. The course of the right side avenue was changed, resulting in a more aesthetic and symmetrical layout. New pavements were made of slabs and granite cobblestone. The Palace may be accessed through the main avenue, with four pedestals with

Front oraz tył Pałacu Przebendowskich/
Radziwiłłów po modernizacji, Sala balowa,
w której odbywać się będą m. in. wystawy
czasowe, Księgarnia, Sala multimedialna.
Fotografie: Tadeusz Stani

Front and back of Przebendowski/Radziwiłł
Palace after modernization, The ballroom
in which will be held, among others temporary
exhibitions, Bookstore, Multimedia room.
Photos: Tadeusz Stani

nowe ławki. Na tyłach pałacu zaaranżowana została strefa ogrodowa zaprojektowana w formie zielonej enklawy, umożliwiającej organizację kameralnych imprez plenerowych. Remont Pałacu był znakomitą okazją do przywrócenia dawnego charakteru ogrodu. Utworzony został taras dolny w formie półkola, na obwodzie którego postawiono postumenty z kopiami zachowanych rzeźb i waz.

Przeprowadzona przebudowa i remont zabytkowego budynku Pałacu Przebendowskich podnosi walory architektoniczne Śródmieścia Warszawy i czyni je jeszcze bardziej atrakcyjnym miejscem do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów. Zakończony projekt pozwolił udostępnić społeczeństwu w pełni funkcjonalny obiekt, o wysokiej estetyce i znaczeniu historycznym.

Po remoncie obiekt został w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dostęp dla osób poruszających się na wózkach na poziom „zero” zapewniono poprzez odpowiednie wyprofilowanie nawierzchni i zlikwidowanie trudnego do pokonania stopnia. W środku pałacu zastosowano przenośny schodolaz umożliwiający

sculptures depicting independence movement activists erected on its sides. A recreation area was brought into existence in front of the palace, consisting of new benches arranged along the avenue. High greenery was partly preserved and enriched with hedge reorganisation. At the back of the palace, a garden zone was arranged in the form of a green enclave that provides the opportunity of hosting small-scale outdoor events. The renovation of the Palace was an excellent occasion to restore the former aspect of the garden. A lower terrace was created in the form of a semi-circle, with its perimeter hosting pedestals with reproductions of preserved sculptures and vases.

The reconstruction and renovation of the historic building of the Przebendowski Palace increases the architectural value of the Warsaw City Centre and makes it an even more attractive place to spend free time for residents and tourists alike. The completed project provided the public with a fully functional facility with substantial aesthetic value and historical significance.

After the renovation, the building has been fully adapted to the needs of people with disabilities. The main

pokonanie 3 stopni w holu głównym. Z poziomu „zero” przez korytarze możliwy jest dostęp do dźwigu osobowego, który obsługuje wszystkie kondygnacje. Wystawom towarzyszyć będzie audiodeskrypcja odtwarzana w audioprzewodnikach dla osób niewidzących. Specjalnie dla gości z zagranicy treści wystawy przetłumaczone zostały również na język angielski, a w przypadku wystawy „Historia Pałacu Przebendowskich Radziwiłłów” – aż na pięć języków.

Głównym aspektem przebudowy oraz stworzenia nowego programu kulturowego jest odejście od incydentalnych, okazjonalnych zdarzeń na rzecz ciągłego procesu obejmującego szerokie spektrum odbiorców. W tak zaplanowaną działalność wpisuje się Centrum Myśli Niepodległościowej, jako ośrodek edukacyjny i naukowy, ale przede wszystkim jako miejsce dyskusji i wymiany myśli. Plan rozwoju Muzeum zakłada, że jako Centrum Myśli Niepodległościowej ulokowane w Pałacu Przebendowskich wraz z podległymi Oddziałami (Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Muzeum Więzienia Pawiak oraz Mauzoleum Walki i Męczeństwa) stworzy nowoczesną placówkę

entrance to the building, located on the western side, at the top of the oval structure has been adapted for people with disabilities. Those moving using wheelchairs have been provided access to level 0 by appropriate profiling of the surface and removal of a high step. In the middle of the palace, a mobile stair climber has been installed, which makes it possible to climb the three steps in the main hall. The stair climber is to be operated by a trained employee. An elevator which serves all floors can be accessed from ground level through the corridors. The exhibitions will be accompanied by an audio description played in audio guides for the blind. With foreign visitors in mind, the contents of the exhibition have also been translated into English, and, for the History of the PrzebendowskiRadziwiłł Palace exhibition, into no less than five languages.

The primary aspect of the reconstruction and establishment of a novel cultural programme involves phasing out incidental, occasional events to introduce continuous process targeted at a variety of audiences. This concept closely correlated with the Centre for Independence Thought, an educational

kultury z rozbudowanym programem naukowym i edukacyjnym.

Podsumowując efekty projektu, należy stwierdzić, że Muzeum jako instytucja uzyskało niezbędną dla swojego dalszego rozwoju nowoczesnie wyposażoną infrastrukturę, umożliwiającą perspektywę dalszego rozwoju oraz stworzenie oferty programowej na wysokim poziomie, która jest dostępna w równym stopniu dla wszystkich odbiorców. Program użytkowy pomieszczeń będących w posiadaniu muzeum zapewnia muzealnikom komfort pracy i bezpieczeństwo zbiorów znajdujących się na ekspozycjach. Mieszkańcy Warszawy i regionu zyskali piękną wizytówkę, zaś odwiedzający miasto turyści mają możliwość obcowania ze sztuką i kulturą w pięknych wnętrzach spełniających obowiązujące w Europie standardy.

and scientific centre, but first and foremost a venue for holding discussions and exchanging ideas. According to the development plan of the Museum, the Centre for Independence Thought located in the Przebendowski Palace together with its subordinate Branches (Museum of the Tenth Pavilion of the Warsaw Citadel, Museum of Pawiak Prison and Mausoleum of Struggle and Martyrdom) will provide a modern cultural institution with an extensive scientific and educational offer.

To sum up the outcome of the project, the Museum as an institution has been provided with modern infrastructure necessary for its further development and offering high quality activities accessible to all visitors alike. The usable area arrangement of the rooms held by the museum ensures the comfort of work for the employees and safety of the collections on display. The inhabitants of Warsaw and of the region now have an attractive showcase, while the visitors to the city have the opportunity to enjoy art and culture in the stunning interiors that meet European standards.

Autorzy tekstów | Authors of the texts

**Jan Engelgard,
Magdalena Przybylska**

Redakcja | Edited by
Tadeusz Skoczek

Korekta | Proofread by
Marzena Milewska

Projekt graficzny | Graphic design
Natalia Roszkowska

Promocja projektu | Project promotion
Justyna Wszyńska

Tłumaczenia | Translation
Biuro Tłumaczeń DIUNA

Muzeum Niepodległości w Warszawie | Museum of Independence in Warsaw

00-240 Warszawa, al. Solidarności 62

www.muzeum-niepodleglosci.pl

sekretariat@muzeumniepodleglosci.art.pl

ISBN 978-83-65439-65-9

Druk | Printing

PrintExpress Agnieszka Rozbicka-Dobosz

ul. Sienkiewicza 52/47, 90-058 Łódź

Nakład | Number of copies

4000 egz.